

Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної
ради НУВГП
е-підпис Валерій СОРОКА

15.08.2022

07-01-113S

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

SYLLABUS

Доктринальні проблеми теорії захисту прав людини в Україні	Doctrinal problems of the theory of human rights protection in Ukraine
Шифр за ОП	ВБ Code in Educational Program
Освітній рівень: освітньо-науковий рівень (третій)	Educational level: educational and scientific (third)
Галузь знань: Право	Fields of knowledge Law
Спеціальність: Право	Speciality Law
Освітня програма: Право	Educational Program: Law

Рівне – 2022

Силабус навчальної дисципліни «**Доктринальні проблеми теорії захисту прав людини в Україні**» для здобувачів вищої освіти ступеня «доктор філософії» галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Рівне. НУВГП. 2022. 10 стор.

ОНП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/23752/>

Розробник силабусу: Кафарський Володимир Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Силабус схвалений на засіданні кафедри СЮД
Протокол № 9 від “29” червня 2022 року

Завідувач кафедри: Кафарський Володимир Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін

Керівник освітньої програми, к.ю.н., професор е-підпис В. І. Цимбалюк

Схвалено науково-методичною радою з якості ННП
Протокол № 11 від “29” червня 2022 року

Голова науково-методичної ради з якості ННП: е-підпис Цимбалюк В.І., к.ю.н., професор

СЗ №-3441

© Кафарський В.І., 2022

© НУВГП, 2022

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ*

Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Освітня програма	Право
Спеціальність	081 Право
Рік навчання, семестр	1-й рік, 1,2 семестри
Кількість кредитів	3
Лекції:	16/2 годин
Практичні заняття:	14/6 годин
Самостійна робота:	60/82 годин
Курсова робота:	
Форма навчання	Денна/заочна
Форма підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА*

ПРОФАЙЛ ЛЕКТОРА

	<i>Кафарський Володимир Іванович, доктор юридичних наук, професор кафедри спеціальних юридичних дисциплін.</i>
Вікіситет	https://uk.wikipedia.org/wiki/Кафарський_Володимир_Іванович
ORCID	
Як комунікувати	v.i.kafarskyi@nuwm.edu.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Анотація освітньої компоненти, в т.ч. мета та цілі

Мета: формування у здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії системи знань, вмінь та навичок в сфері прав людини, надання цілісного уявлення про права як засадничу цінність та правовий стандарт сучасного суспільства й практично значущу категорію, забезпечену правовим захистом.

Посилання на розміщення освітнього компоненту на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua>

Компетентності

СК1. Здатність формулювати наукову проблему, розробляти робочі гіпотези, визначати актуальність, мету, завдання, які необхідно вирішити для досягнення мети, оцінювати необхідні ресурси та час для реалізації, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

СК2. Здатність до комплексності проведення досліджень у галузі права.

СК3. Вміння знаходити та аналізувати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і української юриспруденції, робити висновки на основі одержаних досліджень, застосовувати їх у науковій та практичній сфері.

СК4. Здатність до розуміння тенденцій, закономірностей, факторів й умов формування юридичної науки, її місця в системі соціально-гуманітарного знання, правової політики, правової культури громадян і суспільства в цілому

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)

ПРН2. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знання праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загально-цивілізаційного процесу.

ПРН6. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей.

ПРН8. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень у сфері права.

ПРН9. Аналізувати наукові праці, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно проблеми, яка досліджується встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами

Структура та зміст освітнього компонента

МОДУЛЬ 1. ТЕОРІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Тема 1. Виникнення та розвиток концепцій з прав людини.

1. Історія усвідомлення, розвитку і узаконення прав людини.
2. Філософська та правова думка про ідею прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
3. Нормативні акти, що закріплювали права, свободи і обов'язки людини в Середньовіччя, Новий час та в новітню добу конституційного будівництва.
4. Конституційні ідеї прав і свобод людини та їх закріплення в правових документах – України-Руси і сучасної української держави.

Завдання до теми:

1. Виокреміть та охарактеризуйте концепції прав людини.
2. Проаналізуйте правові та загальнолюдські цінності.

3. У чому полягає універсальність прав людини та їх цінність в сучасному глобалізованому світі?
4. Розтлумачте поняття «носій прав» та «адресат прав».
5. Конституційно-правові механізми захисту прав людини.

Тема 2: Основні механізми та засоби захисту прав людини.

1. Категоризація прав людини в сучасних правових системах.
2. Громадянське суспільство – основа соціального і правового захисту прав людини.
3. Правова держава – засіб реалізації та охорони прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
4. Конституційне судочинство в правових державах.

Завдання до теми:

1. Охарактеризуйте види прав людини.
2. Права і свободи людини і громадянина: у чому різниця?
3. Характеристика громадянських прав.
4. Загальна характеристика політичних, економічних, соціальних, культурних прав.
5. Гарантії прав людини.
6. Міжнародні стандарти щодо прав людини.
7. Вітчизняні та міжнародні механізми захисту прав людини.
8. Розтлумачте поняття «ефективний засіб правового захисту».

Тема 3: Міжнародно-правові основи захисту прав людини.

1. Інституалізація прав людини як юридичної категорії.
2. Глобалізація прав людини в сучасному світі.
3. Права людини в умовах кризи та військових протистоянь.
4. Роль ООН, Червоного Хреста та інших міжнародних інститутів в сфері захисту прав людини.
5. Інститут уповноважених з прав людини та їх вплив на дотримання і захист прав та свобод людини.

Завдання до теми:

1. Універсальний рівень захисту прав людини: як його розуміти?
2. Дайте визначення поняття «інституалізації прав людини».
3. Назвіть чинні міжнародно-правові акти з прав людини.
5. Сучасні міжнародні стандарти та правові акти з прав людини і громадянина.
6. Права, свободи та обов'язки людини в демократичних і сучасних тоталітарних державах.
7. Міжнародні судові установи. Здійсніть детальну характеристику.
8. Виконання державами рішень квазісудових органів.

Тема 4: Зобов'язання держави Україна в сфері прав людини.

1. Загальні засади зобов'язань соціальної, правової держави, їх сутність та способи реалізації.
2. Межі розсуду держави в питаннях захисту прав людини.
3. Допустимі обмеження прав і втручання у їх реалізацію за міжнародними стандартами прав людини.
4. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні.

Завдання до теми:

1. *Зобов'язання держави щодо прав людини.*
2. *Роз'ясніть межі розсуду держави.*
3. *Негативні та позитивні зобов'язання держав.*
4. *Обмеження прав та втручання у права.*
5. *Гарантії щодо прав людини.*
6. *Відповідальність держави за порушення прав людини..*

МОДУЛЬ 2. ПРАВА ЛЮДИНИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

Тема 5. Європейська доктрина прав людини.

1. Праворозуміння та права людини.
2. Генеза прав людини в європейській теоретичній та практичній юриспруденції.
3. Покоління прав.
4. Верховенство права та права людини.

Завдання до теми:

1. *Праворозуміння: природно-правове та позитивістське.*
2. *Соціологічний підхід до праворозуміння.*
3. *Комунікативний підхід до праворозуміння.*
4. *Розвиток доктрини прав людини, покоління прав людини.*
5. *У чому полягає суть поняття «верховенство права»?*

Тема 6. Європейські стандарти захисту прав людини.

1. Загальні принципи європейського права щодо прав людини.
2. Закріплення прав людини на рівні регіональних (європейських) стандартів та механізми їх захисту.
3. Захист прав людини у Європейському Союзі.
4. Хартія основних прав ЄС.
5. Міжнародні конвенції про поводження з військовополоненими, захист цивільного населення та жертв війни.

Завдання до теми:

1. *Регіональні стандарти щодо прав людини.*
2. *Європейські стандарти в сфері прав людини.*
3. *Загальні принципи права. Принцип справедливості, принцип рівності, принцип правової визначеності.*
4. *Механізм захисту прав в країнах Європейського Союзу.*

Тема 7. Практичне значення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

1. Розуміння Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
2. ЄСПЛ як єдиного механізму.
3. Принципи тлумачення та застосування Конвенції.
4. Правовий статус іноземців, біженців та осіб без громадянства в Україні і в країнах Європейського Союзу.

Завдання до теми:

1. *Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.*
2. *Діяльність Європейського суду з прав людини.*

3. Доктрина «живого дерева».
4. Динамічне, ефективне, автономне тлумачення.
5. Механізм захисту прав людини.
6. Балансування прав.

Тема 8. Європейський суд з прав людини та захист основоположних свобод людини і громадянина в країнах ЄС.

1. Компетенція, структура та функціонування ЄСПЛ.
2. Практика ЄСПЛ та її вплив на захист прав людини.
3. Проблемні питання виконання рішень ЄСПЛ в європейських державах
4. Проблемні питання виконання рішень ЄСПЛ в Україні.

Завдання до теми:

1. *Європейський суд з прав людини, компетенція ЄСПЛ.*
2. *Опишіть структуру ЄСПЛ.*
3. *Практика захисту прав людини.*
4. *Поняття прецеденту.*
5. *Особливості судової правотворчості в Європейському Союзі.*
6. *Джерела права.*
7. *Виконання рішень ЄСПЛ.*
8. *Що таке пілотні рішення ЄСПЛ?*
9. *Які існують проблеми виконання судових рішень?*

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Комунікативні здібності, розвиток самоорганізації, робота в команді, психологічна стресостійкість.

Форми та методи навчання

Форми навчання: *традиційні лекції та практичні заняття, бінарні лекції, полілекції, модельні практичні заняття у професійному середовищі, вебінари, науково-практичні семінари, дуальні заняття із залученням практиків.*

Методи навчання: *аналітичний, дослідницький, проблемно-пошуковий, дискусія, ситуативні задачі, презентація, елементи навчальної гри.*

Порядок та критерії оцінювання

Для досягнення цілей та завдань курсу студентам потрібно вчасно виконати індивідуальні завдання (розв'язання практичних задач, наукові тези, реферати, тощо), брати участь у практичних заняттях (доповіді з презентаціями, актуальні запитання, участь у дискусіях, тощо); вчасно здати модульні контролі знань.

Викладач проводить оцінювання індивідуальних завдань студентів шляхом проставлення балів за визначеними критеріями, що вчасно доводяться здобувачам освіти. Також, студент під наглядом викладача самостійно оцінює свою роботу.

За вчасне та якісне виконання усіх видів завдань, студент отримує такі обов'язкові бали:

- по 2 бали за якісну підготовку до кожного практичного заняття;
- 10 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;
- 20 балів – модуль 1;
- 20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали студент може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, ессе, тощо. Тему для дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали аспірантам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Модульний контроль проходить у формі тестування. У тесті 30 запитань . Усього – 20 балів.

Поєднання навчання та досліджень

Здобувачі вищої освіти залучені до реалізації наукових індивідуальних тем досліджень. Зокрема, в освітньому процесі використовуються наукові досягнення викладача та здобувачів:

Кафарський В. Нація і держава: Культура. Ідеологія. Духовність. Івано-Франківськ: Плай. – 1999. – С. 165-174.

Кафарський В.І. Право і політика в українському конституціоналізмі. Нац. ун-т водного господарства та природокористування; Навчально-науковий інститут права. – Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2020. С. 172-222.

Кафарський В.І.; Припхан І.І. Конституційне право України у схемах: навч. посіб. / Київ: Голіней О.М.; 2019, С. 42-53.

Кафарський В.І. Теорія права і держави в українській юридичній думці: навч. посіб. у схемах. Івано-Франківськ, 2021, С.52-113.

Кафарський В.І. Дух законів і правова культура українського російського суспільства. – Ів. Франк. відділ. НТШ. – Івано-Франківськ, 2022. – 52 с.

Інформаційні ресурси

1. Рекомендована література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року із змінами станом на 21 лютого 2019 року. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про звернення громадян [Електронний ресурс]: Закон України від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. – Режим доступу : <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.
3. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Про місцеві державні адміністрації [Електронний ресурс]: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/586-14>.
5. Про доступ до публічної інформації [Електронний ресурс]: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>.
6. Про центральні органи виконавчої влади [Електронний ресурс]: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/3166-17>.
7. Про Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/794-18>.
8. Про поведження з військовополоненими: Женевська конвенція від 12.08.1949 року № 995_153. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_153
9. Про захист цивільного населення під час війни: Женевська конвенція від 12.08.1949 року № 995_154. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_154

10. Перший омбудсман України на захисті прав людини: збірн. документ. 1998-2006.- К.:2006, 713 с.

Допоміжна література

1. Євінтов В. Пряме застосування міжнародних стандартів прав людини (коментар до статті 9 Конституції України) // Українське право. — 1998. — № 1. — С. 26.
2. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні. — Одеса: Юридична література, 2008. — 240 с.
3. Кафарський В. Нація і держава: Культура. Ідеологія. Духовність. Івано-Франківськ: Плай. — 1999. — С. 165-174.
4. Кафарський В.І. Право і політика в українському конституціоналізмі. Нац. ун-т водного господарства та природокористування; Навчально-науковий інститут права. — Івано-Франківськ: Супруп В.П., 2020. С. 172-222.
5. Кафарський В.І.; Припхан І.І. Конституційне право України у схемах: навч. посіб. / Київ: Голіней О.М.; 2019, С. 42-53.
6. Кафарський В.І. Теорія права і держави в українській юридичній думці: навч. посіб. у схемах. Івано-Франківськ, 2021, 168 с.
7. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права людини і громадянина в Україні: навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2004. — С. 76-249.
8. Колодій А.М. Принципи права України, К.: Юрінком Інтер, 1998. — 208 с.
9. Мірошниченко М.І. Державність і право України: генезис у європейському контексті (з найдавніших часів до початку ХІХ ст.). — К.: Атіка, 2006. — 544 с.
10. Орзіх М.П. Доктринальний вимір деяких конституційно-компетенційних проблем парламенту і Президента України / Держава і право в світлі сучасної юридичної думки: Збрн. наук. праць на пошану академіка Ю.С. Шемшученка. — К.: Видав. «Юридична думка», 2010, С. 202-211.
11. Пархоменко Н. Роль громадянського суспільства у захисті прав і свобод людини і громадянина // Право України. — 2014. — № 4. — С. 116–125.
12. Петков С.В. Народовладдя: від права радянського до права громадянського. — К.: Видавничий дім «Скіф», 2014. — 56 с.
13. Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / общ. ред. Э.Б. Кубко, В.В. Цветковая. М.: Юринком Интер, 2003. — 528 с.
14. Рекомендації Європейських інституцій щодо боротьби з дискримінацією в Україні. / Українська Гельсінська спілка з прав людини. — Харків: права людини, 2008. — 324 с.
15. Селіванов А.О. Верховенство права в Конституційному правосудді: аналіз конститут. юрисдикц. — К., Х.: акад. прав. наук України, 2006. — 400 с.
16. Футей Б. Становлення правової держави: Україна 1991-2001 рр. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — С. 69-124.
17. Шевчук Станіслав Основи конституційної юрисдикції. — Харків: Консум, 2002. — С. 225-284.
18. Ющик О.І. Теоретичні основи законодавчого процесу. — К.: Парламентське вид-во, 2004. — С. 281-350.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua> — бібліотека ім. В.І. Вернадського
2. <http://zakon.rada.gov.ua> — Верховна Рада України
3. <http://www.president.gov.ua> — Президент України
4. <http://www.kmu.gov.ua> — Кабінет Міністрів України

<p>5. http://www.ccu.gov.ua – Конституційний Суд України</p> <p>6. http://www.scourt.gov.ua – Верховний Суд України</p>
Дедлайни та перескладання
<p><i>Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУБГП», http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Передача модульних контролів здійснюється згідно http://nuwm.edu.ua/struktorni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumentu. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та передачі оприлюднюються на сторінці MOODLE: https://exam.nuwm.edu.ua/</i></p>
Неформальна та інформальна освіта
<p><i>Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного Положення про неформальну освіту. http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/.</i></p>
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання
<p><i>До викладання, за згодою, запрошуються представники органів державного управління в Рівненській області, практикуючі адвокати, представники громадських організацій.</i></p>
Правила академічної доброчесності
<p><i>Усі здобувачі виконані навчальні завдання самостійно перевіряють на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag.</i></p> <p><i>В аудиторії здобувачі не допускаються до списування та обману – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, не допущення до захисту роботи та ін.</i></p>
Вимоги до відвідування
<p><i>Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття.</i></p> <p><i>При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал.</i></p> <p><i>Здобувачі без обмежень можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.</i></p>
Оновлення
<p><i>За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи зміни у законодавстві України, наукових досягнень у сфері фінансової діяльності.</i></p> <p><i>Студенти також можуть долучатись до оновлення дисципліни шляхом подання пропозицій викладачу стосовно новітніх змін у галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи. За таку ініціативу студенти можуть отримати додаткові бали.</i></p>

Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації права здобувачам на академічну мобільність:

- Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування: <http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>

- Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування <http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>.

- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.

Здобувачі можуть отримати доступ до таких міжнародних інформаційних ресурсів:

-електронні бібліотеки: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronni-biblioteki>

-Як знайти статтю у Scopus: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/506-v-dopomohu-avtoram>

-База періодичних видань: <https://www.scimagoir.com/>

-Можливості доступу до електронних ресурсів та сервісів: <http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/biblioteka/novini/item/516-mozhlyvosti-dostupu-do-resursiv-i-servisiv>

-Здобувачі можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnistj>.

Лектор, д.ю.н., професор кафедри СЮД

В.І. Кафарський